

Jahwe, Jehowa czy po prostu „Pan”? Fascynująca historia najświętszego Imienia całego Pisma Świętego

Istnieją słowa, które posiadają niezwykłą moc. Jedne przywołują wspomnienia, inne budzą emocje, a jeszcze inne potrafią zmienić bieg historii. Istnieje jednak Imię, które nieskończenie przewyższa wszystkie pozostałe. Imię, które – według tradycji biblijnej – zostało objawione przez samego Boga; Imię tak święte, że naród Izraela przestał je wymawiać z głębokiej czci; Imię, które pojawia się niemal siedem tysięcy razy w Starym Testamencie, a mimo to większość chrześcijan zna je zaledwie powierzchownie.

Tym Imieniem jest **Tetragram**, cztery tajemnicze hebrajskie litery:

יהוה

Przetranskrybowane do alfabetu łacińskiego jako:

YHWH

Te cztery spółgłoski stanowią własne Imię, pod którym Bóg zechciał objawić się Mojżeszowi na górze Horeb. Przez wieki wzbudzało ono badania, kontrowersje, błędy wymowy oraz głębokie refleksje teologiczne. Z niego wywodzą się tak znane formy jak **Jahwe** i **Jehowa**, chociaż żadna z nich nie odpowiada z absolutną pewnością pierwotnej wymowie.

Za tym zagadnieniem językowym kryje się jednak rzeczywistość nieskończenie głębsza: Imię objawia, kim jest Bóg.

Zrozumienie znaczenia Tetragramu nie jest jedynie ćwiczeniem akademickim. Oznacza zbliżenie się do samego serca Bożego Objawienia.

Znaczenie terminu „Tetragram”

Słowo **Tetragram** pochodzi z języka greckiego:

- *tetra* = cztery
- *grammata* = litery

Dosłownie oznacza:

„Cztery litery”.

Odnosi się wyłącznie do Bożego Imienia zapisanego hebrajskimi spółgłoskami:

Jod - He - Waw - He

יהוה

W starożytnym języku hebrajskim zapisywano jedynie spółgłoski. Samogłoski zaczęto oznaczać za pomocą znaków diakrytycznych dopiero wiele stuleci później.

To wyjaśnia, dlaczego dzisiaj nie wiemy z całkowitą pewnością, jak pierwotnie wymawiano to Imię.

Kontekst objawienia Imienia

Wielkie objawienie następuje w Księdze Wyjścia.

Mojżesz widzi płonący krzew.

Bóg powierza mu misję wyprowadzenia Izraela z Egiptu.

Wówczas Mojżesz pyta:

„Jeśli pójdę do Izraelitów i powiem im: «Bóg waszych ojców posłał mnie do was», a oni zapytają mnie: «Jakie jest Jego Imię?», cóż mam im odpowiedzieć?”

Wtedy Bóg odpowiada:

„**JESTEM, KTÓRY JESTEM.**” (Wj 3,14)

I natychmiast dodaje:

| „*Tak powiesz synom Izraela: «JESTEM posłał mnie do was».*”

Następnie mówi:

| „*To jest moje Imię na wieki i tak Mnie będą wspominać przez wszystkie pokolenia.*” (Wj 3,15)

To właśnie tutaj pojawia się Tetragram.

Nie jest to jedynie imię własne.

Jest to objawienie samej istoty Boga.

„JESTEM, KTÓRY JESTEM” – znacznie więcej niż imię

W języku hebrajskim użyto wyrażenia:

Ehyeh Asher Ehyeh

Można je przetłumaczyć na kilka sposobów:

- Jestem, który jestem.
- Jestem Tym, który istnieje.
- Jestem Tym, który będzie.
- Jestem Tym, który trwa.
- Jestem Tym, który zawsze jest.

Każde z tych tłumaczeń jest częściowo poprawne.

Tradycja katolicka, idąc zwłaszcza za nauczaniem **św. Tomasza z Akwinu**, widzi w tym wyrażeniu objawienie **Bytu absolutnego**.

Bóg nie otrzymuje istnienia.

Bóg nie zaczyna istnieć.

Bóg nie zależy od niczego.

On po prostu **jest**.

Wszystko inne istnieje dlatego, że uczestniczy w otrzymanym istnieniu.

Jedynie Bóg posiada Istnienie ze swojej natury.

Jak naucza **Katechizm Kościoła Katolickiego (nr 206)**, objawione Imię wyraża, że Bóg jest samym Istnieniem, Tym, który pozostaje wierny sobie i swoim obietnicom przez wszystkie wieki.

Według słów Doktora Anielskiego Bóg jest **Ipsum Esse Subsistens** – Samoistnym Istnieniem.

Dlatego Tetragram nie oznacza jedynie tożsamości; objawia samą naturę Boga.

Ile razy Tetragram pojawia się w Piśmie Świętym?

Co zaskakujące, występuje około:

6828 razy

w hebrajskim tekście Starego Testamentu.

Jest to najczęściej powtarzające się Imię w całym Piśmie Świętym.

Mimo to wiele współczesnych przekładów Biblii zastępuje je słowem:

PAN

pisany wielkimi literami.

Zwyczaj ten wywodzi się z bardzo starej tradycji żydowskiej.

Dlaczego Żydzi przestali wymawiać Imię?

Na przestrzeni wieków rozwinęła się głęboka cześć dla Bożego Imienia.

Trzecie przykazanie mówiło:

„*Nie będziesz brał imienia Pana, Boga twego, nadaremno.*”
(Wj 20,7)

Aby uniknąć jakiegokolwiek zbezczeszczenia, rabini zaczęli całkowicie powstrzymywać się od wymawiania Tetragramu.

Kiedy podczas czytania Pisma Świętego napotykali to Imię, wypowiadali:

Adonai

co oznacza:

Pan.

W innych sytuacjach używali określenia:

HaSzem

czyli:

Imię.

Z biegiem czasu pierwotna wymowa została zapomniana.

Nie dlatego, że Bóg chciał się ukryć, lecz dlatego, że naród pragnął okazywać najwyższą cześć Jego świętości.

Jak powstała wymowa „Jehowa”?

W tym miejscu spotykamy jedną z najciekawszych historii filologii biblijnej.

Między VI a X wiekiem po Chrystusie żydowscy uczeni w Piśmie, znani jako **masoreci**, dodali do tekstu hebrajskiego znaki samogłoskowe, aby zachować jego prawidłową wymowę.

Kiedy napotykali Tetragram:

יהוה

nie zapisywali jego pierwotnych samogłosek.

Zamiast tego umieszczali samogłoski słowa:

Adonai

jako przypomnienie, że czytający powinien wypowiedzieć „Pan”, a nie wymawiać Bożego Imienia.

W zapisie wyglądało to mniej więcej tak:

YeHoWaH

Wielu chrześcijańskich uczonych średniowiecza nie znało tej konwencji.

Sądziło, że te samogłoski rzeczywiście należą do Bożego Imienia.

W ten sposób powstała forma:

Jehowa

Pierwsze wyraźne świadectwa tej formy pochodzą ze średniowiecza, zwłaszcza z dzieł łacińskich autorów, takich jak **Piotr Galatyn** (XVI wiek), chociaż wcześniejsze formy pojawiały się już od XIII wieku.

Dlatego **Jehowa nie jest pierwotną wymową Bożego Imienia**, lecz rezultatem połączenia spółgłosek Tetragramu z samogłoskami słowa *Adonai*.

Przez stulecia jednak forma „Jehowa” rozpowszechniła się szeroko w teologii zachodniej, w hymnach, komentarzach biblijnych, a nawet w niektórych przekładach Pisma Świętego.

Skąd pochodzi forma „Jahwe”?

Od XIX wieku porównawcze badania języków semickich pozwoliły wysunąć inną hipotezę.

Wielu uczonych doszło do wniosku, że wymową najbliższą oryginałowi było najprawdopodobniej:

Yahweh

po polsku:

Jahwe

Rekonstrukcja ta opiera się na różnych przesłankach:

- starożytnych świadectwach greckich;
- hebrajskich imionach teoforycznych (takich jak Izajasz, Jeremiasz czy Eliasz);
- zasadach fonetyki starożytnego języka hebrajskiego;
- świadectwach Ojców Kościoła.

Należy jednak podkreślić bardzo ważną rzecz: **nikt nie może z absolutną pewnością twierdzić, że była to dokładna pierwotna wymowa**, ponieważ żywa tradycja wymawiania Imienia zanikła wiele stuleci przed pojawieniem się zapisów fonetycznych.

Dlatego „Jahwe” jest bardzo prawdopodobną rekonstrukcją naukową, ale nie stanowi absolutnej pewności historycznej.

Dlaczego Kościół woli używać słowa „Pan”?

Już od pierwszych wieków chrześcijaństwa istniała praktyka przejęta z greckiego przekładu Starego Testamentu, czyli **Septuaginty**, polegająca na tłumaczeniu Tetragramu jako **Kyrios**, czyli „Pan”.

Autorzy Nowego Testamentu również podążają za tą tradycją, cytując Stary Testament, a jednocześnie odnoszą tytuł „Pan” do Jezusa Chrystusa, wyrażając w ten sposób Jego pełne Bóstwo.

Kontynuując tę tradycję, Kościół wskazał, że w liturgii należy używać odpowiednika słowa „Pan”, a nie rekonstruowanej wymowy Tetragramu.

Praktyka ta ma wyrażać należną cześć wobec objawionego Imienia i zachować wierność otrzymanej tradycji liturgicznej.

Dlatego, gdy podczas Mszy Świętej słyszymy:

„Oto słowo Pańskie”

lub:

„Pan z wami”,

nie posługujemy się jedynie zwyczajową formułą.

Używamy tytułu, którym Kościół od wieków wyznaje Boga Izraela i Jezusa Chrystusa, prawdziwego Boga i prawdziwego Człowieka.

Boże Imię a Bóstwo Chrystusa

Jednym z najbardziej niezwykłych fragmentów Nowego Testamentu jest to, że Jezus odnosi do siebie wyrażenie:

„Ja Jestem” (*ego eimi*).

Rozmawiając z Żydami, mówi:

| *„Zanim Abraham stał się, JA JESTEM.” (J 8,58)*

Nie mówi:

„Ja byłem.”

Mówi:

„JA JESTEM.”

Jego słuchacze doskonale zrozumieli znaczenie tych słów.

Dlatego chcieli Go ukamienować.

Nie odebrali ich jako zwykłej metafory.

Zrozumieli je jako stwierdzenie równości z Bogiem.

Jezus Chrystus utożsamiał się z Bogiem, który przemówił z płonącego krzewu.

Cała chrystologia nabiera pełnego światła w tej perspektywie: Odwieczne Słowo posiada w pełni Boski Byt i Boskie Imię.

Drugie przykazanie i szacunek dla Imienia Bożego

Żyjemy w kulturze, w której Imię Boga bardzo często używane jest jako zwykły okrzyk, a nawet bluźnierstwo.

Tradycja katolicka przypomina, że drugie przykazanie nie zakazuje jedynie krzywoprzysięstwa

czy bluźnierstwa, ale również zachęca do wymawiania Bożego Imienia z uwielbieniem, wdzięcznością i ufnością.

Za każdym razem, gdy czynimy znak krzyża, wzywamy Ojca, Syna i Ducha Świętego.

Za każdym razem, gdy odmawiamy modlitwę „Ojcze nasz”, mówimy:

„Święć się Imię Twoje.”

Nie prosimy o to, aby Bóg stał się święty — ponieważ On sam jest Świętością — lecz aby Jego Imię było uznawane, miłowane i uwielbiane przez całe stworzenie.

Duchowe zastosowania dla współczesnego chrześcijanina

Studium Tetragramu nie powinno pozostać jedynie w sferze wiedzy akademickiej.

Ma ono konkretne konsekwencje dla życia duchowego.

1. Odzyskać ducha adoracji.

Tajemnica Bożego Imienia przypomina nam, że Bóg jest nieskończenie większy od naszych ludzkich pojęć i zasługuje na najgłębszą cześć.

2. Strzec własnego języka.

Unikanie lekkomyślnego używania Imienia Bożego jest świadectwem wiary w świecie, który banalizuje to, co święte.

3. Ufać Bożej wierności.

Bóg, który objawił swoje Imię Mojżeszowi, jest tym samym Bogiem, który dziś prowadzi swój Kościół i pozostaje wierny swoim obietnicom.

4. Rozpoznać Chrystusa jako Pana.

Uznanie Jezusa za wielkie „JA JESTEM” umacnia naszą wiarę w Jego Bóstwo oraz w Jego rzeczywistą obecność w Najświętszej Eucharystii.

5. Żyć świętością na co dzień.

Jeżeli nosimy imię chrześcijan, jesteśmy powołani do odzwierciedlania swoim życiem świętości Boga, którego Imię czcimy.

Nauka na nasze czasy

W epoce naznaczonej relatywizmem, w której Bóg jest często sprowadzany do idei, uczucia lub jedynie osobistej opinii, Tetragram przypomina nam o jednej zasadniczej prawdzie:

Bóg nie jest projekcją człowieka.

Jest Wiecznym Bytem, Stwórcą, Panem historii, Świętym Izraela, który objawił się i zechciał zawrzeć Przymierze ze swoim ludem.

Poznanie historii imion **Jahwe** i **Jehowa** jest interesujące i pomaga lepiej zrozumieć przekazywanie tekstu Pisma Świętego.

Jednak zasadnicza kwestia nie polega na poprawnym wymawianiu kilku starożytnych hebrajskich spółgłosek, lecz na przyjęciu z wiarą Tego, który objawił się Mojżeszowi i który w pełni czasów ostatecznie objawił się w Jezusie Chrystusie.

Zakończenie

Tetragram pozostaje jedną z największych tajemnic Bożego Objawienia.

Cztery litery, które przetrwały ponad trzy tysiące lat historii, przepisywane z głęboką czcią przez pokolenia skrybów, rozważane przez proroków, Ojców Kościoła, teologów i świętych.

Cztery litery, które prowadzą nas do ogromnej prawdy:

Bóg jest Jedynym, który istnieje sam z siebie, Wiecznie Wiernym, początkiem i końcem wszystkiego.

Dlatego, niezależnie od historycznego zainteresowania formami **Jahwe** czy **Jehowa**, wierzący jest wezwany do kontemplowania głębokiego znaczenia Bożego Imienia i do odpowiedzi taką samą postawą, jaką Mojżesz przyjął przed płonącym krzewem:

zdejść sandały pychy, oddawać cześć w milczeniu i pozwolić się przemieniać przez obecność Boga żywego.

Jak głosi Psalmista:

„*Jedni ufają rydwanom, drudzy koniom, my zaś wzywamy imienia Pana, Boga naszego.*” (Psalm 20,8)

Niech to Najświętsze Imię, objawione w Starym Przymierzu i w pełni uwielbione w Jezusie Chrystusie, będzie dla nas źródłem adoracji, ufności i nadziei aż do dnia, w którym będziemy oglądać twarz w twarz Boga, którego tajemnica nieskończenie przewyższa wszystko, co ludzkie słowa są w stanie wyrazić.